

Силабус освітнього компонента Програма навчальної дисципліни

Міжнародні кредитно- розрахункові та валютні операції

Шифр та назва спеціальності

072 – Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Інститут

ННІ Економіки, менеджменту і міжнародного бізнесу

Освітня програма

Фінанси і банківська справа

Кафедра

Обліку і фінансів (205)

Рівень освіти

Бакалавр

Тип дисципліни

Освітня компонента вільного вибору студента професійної підготовки

Семестр

5

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники

Гавриш Микола Олександрович

Mykola.Gavrysh@khp.edu.ua

Кандидат економічних наук за спеціальністю 08.00.09 – Облік, аналіз і аудит (за видами економічної діяльності), старший викладач кафедри обліку і фінансів НТУ «ХПІ». Педагогічний стаж – 19 років. Автор та співавтор понад 100 наукових та навчально-методичних праць. Провідний викладач з дисциплін: «Бухгалтерський облік в управлінні підприємством», «Звітність підприємств», «Стратегічний управлінський облік», «Обліково-аналітичне забезпечення зовнішньоекономічної діяльності», «Фінансове планування та бюджетування», «Звітність підприємств за міжнародними та національними стандартами», «Розрахунки і платежі у міжнародному бізнесі» та інших українською та англійською мовами. Має 16 років досвіду викладання економічних дисциплін англійською мовою, сертифікат CEFR рівня C1.

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Навчальна дисципліна "Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції" спрямована на вивчення теоретичних засад, механізмів та практичних аспектів здійснення міжнародних розрахунків і валютних операцій. Дисципліна охоплює питання організації міжнародних платежів, управління валютними ризиками, застосування сучасних платіжних систем та інструментів, а також нормативно-правове регулювання міжнародних кредитних і валютних взаємовідносин. Особлива увага приділяється аналізу міжнародних стандартів і регламентів, включаючи вимоги SWIFT, ISO 20022 та рекомендації Міжнародного валютного фонду.

Мета та цілі дисципліни

Метою дисципліни є формування у студентів цілісного розуміння принципів функціонування міжнародних кредитно-розрахункових і валютних операцій, розвиток навичок аналізу та застосування інструментів для ефективного управління фінансовими потоками в умовах

глобалізованої економіки. Цілі дисципліни "Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції" полягають у формуванні у студентів теоретичних знань і практичних навичок у сфері міжнародних розрахунків та управління валютними операціями. Студенти опановують принципи функціонування сучасних платіжних систем, механізми управління валютними ризиками, аналізують нормативно-правову базу та міжнародні стандарти, зокрема SWIFT і ISO 20022. Особливу увагу приділено вивченню цифрових інновацій, таких як блокчейн та цифрові валюти центральних банків (CBDC). Навчання спрямоване на розвиток навичок критичного мислення, оцінки ефективності інструментів міжнародних розрахунків та аналізу кейсів успішної практики. Дисципліна також передбачає дослідження правових аспектів і вирішення спорів у сфері міжнародних операцій, що дозволяє студентам отримати цілісне уявлення про управління фінансовими потоками в умовах глобальної економіки.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, консультації. Індивідуальне завдання у вигляді контрольної роботи. Підсумковий контроль - залік.

Компетентності

- ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК05. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.
- ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
- СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.
- СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.
- СК06. Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
- СК09. Здатність здійснювати ефективні комунікації.
- СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

Результати навчання

- ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.
- ПР03. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.
- ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.
- ПР08. Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи, сучасні фінансові технології та програмні продукти.
- ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.
- ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 годин (4 кредита ECTS): лекції – 32 год., практичні заняття – 16 год., самостійна робота – 72 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження навчальної дисципліни необхідно мати знання та практичні навички з наступних дисциплін: «Гроші та кредит», «Фінанси», «Бухгалтерський облік», «Банки та банківська справа», «Фінанси суб'єктів господарювання».

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекції проводяться інтерактивно. На практичних заняттях використовуються комплексні завдання, кейс-методи, акцентується увага на застосуванні як універсального, так і спеціалізованого ПЗ.

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Сутність та організація міжнародних кредитно-розрахункових операцій.

Поняття та види міжнародних кредитно-розрахункових операцій. Учасники операцій: роль банків, компаній та посередників. Етапи організації міжнародних розрахунків.

Тема 2. Форми міжнародних розрахунків: акредитив, інкасо, банківський переказ.

Основні характеристики акредитиву, інкасо, банківського переказу. Переваги та недоліки кожної форми розрахунків. Критерії вибору форми розрахунків у міжнародних угодах.

Тема 3. Міжнародні стандарти платіжних систем та їх застосування.

Роль SWIFT, ISO 20022, SEPA у міжнародних платежах. Технології обміну фінансовими повідомленнями. Розвиток міжнародних стандартів у контексті глобалізації.

Тема 4. Валютний ринок та його інструменти.

Структура валютного ринку: спот, форвард, ф'ючерс, опціони, свопи. Фактори, що впливають на формування валютних курсів. Роль центральних банків у регулюванні валютного ринку.

Тема 5. Управління валютними ризиками у міжнародних операціях.

Поняття та класифікація валютних ризиків. Основні інструменти хеджування ризиків: форварди, опціони, свопи. Стратегії управління ризиками для міжнародних компаній.

Тема 6. Регулювання міжнародних розрахунків і валютних операцій.

Нормативно-правова база міжнародних розрахунків. Роль МВФ, СОТ та національних регуляторів у валютних операціях. Контроль і звітність при здійсненні міжнародних операцій.

Тема 7. Сучасні платіжні системи та фінансові технології.

Технології блокчейну у міжнародних розрахунках. Вплив цифрових валют центральних банків (CBDC) на фінансову систему. Інноваційні рішення в галузі фінансових технологій.

Тема 8. Міжнародний кредит: сутність, види та організація.

Класифікація міжнародних кредитів: торгові, фінансові, банківські. Умови надання міжнародних кредитів. Роль міжнародних фінансових інституцій у кредитуванні.

Тема 9. Спори у сфері міжнародних розрахунків та механізми їх вирішення.

Причини виникнення спорів у міжнародних розрахунках. Роль арбітражу, медіації та судів у вирішенні спорів. Практика розгляду спорів міжнародними організаціями.

Тема 10. Етика і безпека у міжнародних кредитно-розрахункових операціях.

Принципи етичної поведінки у фінансових операціях. Загрози безпеці у міжнародних платежах: кіберзлочинність, шахрайство. Методи забезпечення конфіденційності та безпеки даних.

Теми практичних занять

Тема 1. Сутність та організація міжнародних кредитно-розрахункових операцій.

Розробка схеми взаємодії учасників кредитно-розрахункових операцій. Аналіз конкретних прикладів міжнародних угод. Оцінка впливу зовнішніх факторів на організацію розрахунків.

Тема 2. Форми міжнародних розрахунків: акредитив, інкасо, банківський переказ.

Підготовка документів для кожної форми розрахунків. Розв'язання задач із вибору оптимальної форми розрахунків. Вирішення кейсів з організації акредитивних і інкасових операцій.

Тема 3. Міжнародні стандарти платіжних систем та їх застосування.

Ознайомлення зі структурою SWIFT-повідомлень. Розробка прикладів платіжних доручень відповідно до міжнародних стандартів. Аналіз ефективності застосування SEPA для міждержавних платежів.

Тема 4. Валютний ринок та його інструменти.

Розрахунок валютних курсів та крос-курсів. Використання форвардів і ф'ючерсів у валютних операціях. Аналіз валютного ризику для експортно-імпортних компаній.

Тема 5. Управління валютними ризиками у міжнародних операціях.

Виконання розрахунків валютного ризику за реальними кейсами. Моделювання хеджування валютного ризику. Розробка рекомендацій для мінімізації валютних ризиків.

Тема 6. Регулювання міжнародних розрахунків і валютних операцій.

Аналіз міжнародних угод та їх відповідності законодавству. Розв'язання задач з дотримання валютного законодавства. Вивчення кейсів щодо санкцій у сфері валютних операцій.

Тема 7. Сучасні платіжні системи та фінансові технології.

Аналіз кейсів використання блокчейну у міжнародних розрахунках. Розробка сценаріїв застосування цифрових валют у платежах. Моделювання роботи платіжних платформ на основі сучасних технологій.

Тема 8. Міжнародний кредит: сутність, види та організація.

Розрахунок вартості міжнародних кредитів. Оцінка кредитоспроможності контрагента. Підготовка умов кредитного договору.

Тема 9. Спорні у сфері міжнародних розрахунків та механізми їх вирішення.

Аналіз реальних кейсів спорів у міжнародних розрахунках. Підготовка документів для звернення до арбітражу. Розробка стратегії врегулювання конфлікту.

Тема 10. Етика і безпека у міжнародних кредитно-розрахункових операціях.

Аналіз сценаріїв етичних дилем у міжнародних фінансах. Розробка політики безпеки для платіжних операцій. Практичні кейси з протидії шахрайству у валютних операціях.

Теми лабораторних робіт

Лабораторні роботи в рамках дисципліни не передбачені.

Самостійна робота

Навчальна дисципліна передбачає індивідуальні завдання для студентів у вигляді підготовки інтерактивних презентацій, контрольної роботи.

Література та навчальні матеріали

Основна література.

1. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції : навчальний посібник / [Носач Л. Л., Величко К. Ю., Печенка О. І., Зосимова Ж. С., Сокол Н. А.]. – Харків: Видавництво «Форт», 2016.–240с.
2. Міжнародні розрахунки і валютні операції : навчальний посібник / Зянько В. В., Єпіфанова І. Ю., Мельничук Д. П. – Вінниця : ВНТУ, 2021. – 106 с.
3. Береславська О. І. Міжнародні розрахунки та валютні операції : навч. посіб. / Береславська О. І. – Ірпінь : Університет ДФС України, 2019. – 368 с.
4. Аранчій В.І., Томілін О.О. Міжнародні розрахунки і валютні операції: навч.-метод. посібн. Для студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування". Полтава: ПДАА. 2018. 141 с.
5. Гладчук О.М., Ткачук І.Я., Харабара В.М. Банківські операції: в схемах, таблицях, коментарях : навч. посібник. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 208 с.
6. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : підручник / А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник, О. В. Дьяченко та ін. / за заг. ред. А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. 652 с.
7. Танасієва М.М. Облік і оподаткування зовнішньоекономічної діяльності : навч. посіб. Чернівці : Технодрук, 2021. 100 с.
8. Облік зовнішньоекономічної діяльності : навч. посіб. ; за заг. ред. С. О. Кузнецова. Харків : В-во Іванченко І. С., 2019. 221 с.
9. Боринець, С. Я. (2019). Міжнародні економічні відносини: навчальний посібник. Київ: КНЕУ.
10. Міщенко, В. І., & Слав'юк, Р. А. (2020). Фінансові ринки: навчальний посібник. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка.
11. Шевчук, В. О. (2021). Міжнародні фінанси: підручник. Київ: Алерта.

12. Савлук, М. І., Мороз, А. М., & Пуховкіна, М. Ф. (2018). Гроші та кредит. Київ: КНЕУ.
13. Bekaert, G., & Hodrick, R. J. (2017). *International Financial Management* (3rd ed.). Cambridge University Press.
14. Buckley, A. (2020). *Multinational Finance* (8th ed.). Pearson Education Limited.
15. Hull, J. C. (2021). *Options, Futures, and Other Derivatives* (11th ed.). Pearson.
16. Levi, M. D. (2020). *International Finance* (6th ed.). Routledge.

Додаткова література.

1. Obstfeld, M., & Rogoff, K. (2009). *Global Imbalances and the Financial Crisis: Products of Common Causes*. CEPR Discussion Papers, (7606). Доступно за посиланням: <https://eml.berkeley.edu/~obstfeld/santabarbara.pdf>
2. Lane, P. R., & Milesi-Ferretti, G. M. (2018). *International Financial Integration in the Aftermath of the Global Financial Crisis*. *International Monetary Fund Economic Review*, 66(1), 189-222.
3. Гальчинський, А. С. (2020). Роль валютного регулювання в забезпеченні макроекономічної стабільності України. *Фінанси України*, (3), 5-15.
4. Боринець, С. Я. (2019). Особливості функціонування платіжних систем в умовах глобалізації. *Вісник КНЕУ*, (10), 120-129.
5. Lane, P. R. (2015). *Cross-Border Financial Linkages: Identifying and Measuring Vulnerabilities*. *IMF Economic Review*, 63(2), 295-324. Доступно за посиланням: <https://www.imf.org/external/np/seminars/eng/2014/statsforum/pdf/phillip.pdf>
6. Рогова, О. О. (2018). Аналіз валютних ризиків в умовах сучасної економіки. *Економічний часопис*, (6), 45-52.
7. Adrian, T., & Shin, H. S. (2010). *The Changing Nature of Financial Intermediation and the Financial Crisis of 2007–2009*. *Annual Review of Economics*, 2(1), 603-618.
8. Савлук, М. І. (2021). Розвиток валютного ринку України в контексті світових тенденцій. *Фінанси і кредит*, (7), 15-25.
9. Гринько, Т. В. (2019). Використання форвардних контрактів для зменшення валютного ризику. *Наукові записки НаУКМА. Економічні науки*, (2), 56-63.
10. Brunnermeier, M. K., & Pedersen, L. H. (2009). *Market Liquidity and Funding Liquidity*. *The Review of Financial Studies*, 22(6), 2201-2238.
11. Eichengreen, B., & Gupta, P. (2015). *Tapering Talk: The Impact of Expectations of Reduced Federal Reserve Security Purchases on Emerging Markets*. *Emerging Markets Review*, 25, 1-15.
12. Колос, О. І. (2020). Сучасні підходи до управління міжнародними кредитними ризиками. *Банківська справа*, (3), 33-40.

Нормативні акти.

1. Про зовнішньоекономічну діяльність [Електронний ресурс]: Закон України від 16.04.1991 р. № 960-XII, зі змінами та доповненнями/ Законодавство України: [веб-сайт Верховної Ради України]. – Текст. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>
2. Про валюту і валютні операції [Електронний ресурс]: Закон України від 21.06.2018 р. № 2473-VIII зі змінами та доповненнями/ Законодавство України: [веб-сайт Верховної Ради України]. – Текст. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>
3. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс]: Закон України від 7 груд. 2000 р. № 2121-III зі змінами та доповненнями / Законодавство України: [веб-сайт Верховної Ради України]. – Текст. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
4. Класифікатор іноземних валют та банківських металів [Електронний ресурс]: Положення, затв. постановою Правління НБУ від 04.02.1998 № 34 зі змінами та доповненнями. – Текст. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0521500-98#n15>
5. Інструкція про порядок відкриття та закриття рахунків користувачам надавачами платіжних послуг з обслуговування рахунків [Електронний ресурс]. – Постанова правління Національного банку України № 162 від 29.07.2022. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0162500-22#Text>
6. Про структуру валютного ринку України, умови та порядок торгівлі іноземною валютою та банківськими металами на валютному ринку України [Електронний ресурс]: Положення, затв. постановою Правління НБУ від 02.01.2019 № 1 зі змінами та доповненнями – Текст. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001500-19>

7. Податковий Кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України № 2755-VI від 02.12.2010 р. зі змінами та доповненнями. – Текст / Верховна Рада України. – Режим доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

8. Митний Кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України № 4495- VI від 13.03.2012 р. зі змінами та доповненнями. – Текст / Верховна Рада України. – Режим доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>

Додаткові посилання.

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. Законодавство України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>

2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. Урядовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>

3. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mof.gov.ua>

4. Офіційний сайт Національного Банку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається як сума оцінок/балів за всіма видами діяльності під час семестру: виконання комплексних завдань (2 завдання по 10%), виконання контрольної роботи (20 %), активність та відповіді на питання викладача під час лекційних та практичних занять (20%), підсумкове опитування перед закінченням семестру (40%).

У випадку незгоди з отриманою за результатами роботи протягом семестру оцінкою студент має право скласти залік. Білети містять по 2 теоретичних питання і 1 практичне завдання. Відповіді на теоретичні питання даються студентом усно після підготовки, завдання виконується письмово і надсилається викладачу (до 100%).

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

Дата погодження, підпис

Завідувач кафедри
Олександр МАНОЙЛЕНКО

Дата погодження, підпис

Гарант ОП

